

5.
SINIF

BİRLİKTE YAŞAMAK

NOTLARIM

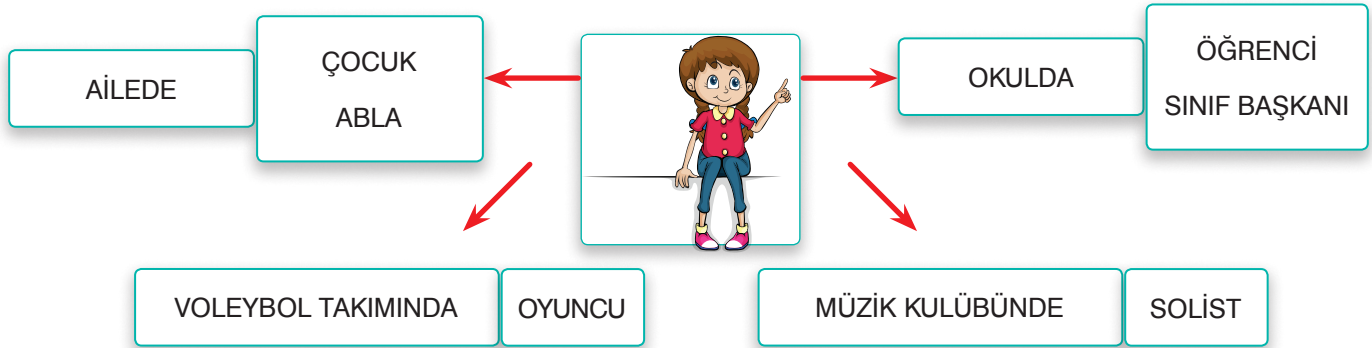
This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of thin, light gray horizontal and vertical lines that intersect to form small squares across the entire surface. There are no margins, text, or other markings on the paper.

>>> Gruplar ve Rollerimiz

1. BÖLÜM

Birey	Toplumu oluşturan insanlardan her birine birey denir.
Toplum	Aynı ülkede ya da bölgede yaşayan bireylerden oluşan topluluğa, toplum denir.
Grup	Ortak bir amaç için bir araya gelen, en az iki veya daha fazla kişiden oluşan, aralarında ilişki ve iş birliği bulunan topluluğa grup denir.
Rol	Bireylerin, üyesi olduğu gruplarda üstlendiği görevlere rol denir.

- Toplum, gruplar arasındaki uyum ve grupların birbirine desteği ile varlığını devam ettirebilir.
- Yaşamımız boyunca çeşitli grupların içinde yer alırız. Ailemiz, arkadaşlarımız, akrabalarımız ve okul bu gruplara örnek verilebilir.
- Bu gruplar içinde bazı görevlerimiz ya da toplumun bizden beklediği davranışlar vardır. Bunlar rollerimizdir. Ailemizde, okulumuzda gün içinde çok çeşitli roller üstleniriz.
- Birden çok grupta yer aldığımız için aynı anda birden fazla role de sahip oluruz. Bireylerin içinde bulundukları rollerle birlikte kendilerinden beklenen davranışlar da değişmektedir. Bireyler, rollerine uygun davranışlar sergilemelidir. Aşağıda Gökçe'nin gün içinde üstlendiği bazı roller görülmektedir.

ÖRNEK - 1

Sevinçlerimizin ve üzüntülerimizin paylaşıldığı ilk yer olan ailemiz hayatımız boyunca yer alacağımız gruplar içinde en önemlisidir. Bu yüzden aile içi roller sevgi, saygı, dayanışma ve yardımseverlik duygularıyla yerine getirilmelidir.

Aşağıdaki rollerden hangisi bu bilgiye örnek olamaz?

A) Kardeş

B) Ağabey

C) Abla

D) Arkadaş

ÖRNEK - 2

Kerem, gün boyu okulda derslere girdi. Okuldan çıkıp eve giderken markete uğradı ve annesinin istediği ürünleri satın aldı. Eve geldikten sonra biraz dinlendi. Ödevlerini yaptıktan sonra kardeşine derslerinde yardımcı oldu ve onunla oyun oynadı. Annesi akşam yemeği ve aşure tatlısı hazırladı. Annesi, aşure tatlısını komşularımıza da ikram edeyim diye düşündü ve tatlıları bir tepsiye koydu. Kerem'i çağırarak "haydi oğlum bu tatlıları apartmanımızdaki komşulara dağıt gel bakalım" dedi. Kerem komşularının zilini çalıp "iyi akşamlar" dedikten sonra annesinin yaptığı tatlıları ikram etti.

Bu bilgilere göre Kerem ile ilgili;

- I. Üyesi olduğu gruplara göre rolleri değişmiştir.
- II. Öğrenci, müşteri, çocuk, kardeş, komşu rollerini üstlenmiştir.
- III. Birden çok rol üstlenmesi derslerini ihmal etmesine neden olmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

UYGULAMA 1

Aşağıdaki bilgileri doğru veya yanlış seçeneklerini işaretleyerek değerlendiriniz.

	Bilgi	Doğru	Yanlış
1	Bireyler aynı anda farklı gruplarda farklı roller üstlenebilir.		
2	İçinde yer aldığımız ilk grup ailedir. Aile, toplumun temelini oluşturur.		
3	Rollerimiz içinde bulunduğumuz gruplara göre değişiklik göstermez.		
4	Bir gruptaki rolünün gereklerini yerine getirmeyen bireyler farklı gruplarda rol üstlenemez.		
5	Bireyler zaman içinde farklı grupların üyesi olabilir ve bu gruplarda çeşitli roller üstlenebilir.		

Aşağıda üyesi olduğumuz gruplarda üstlenebileceğimiz bazı roller verilmiştir.

Ailede	Çocuk, evlat, ağabey, abla, kardeş
Okulda	Öğrenci, arkadaş, sınıf başkanı, nöbetçi, öğrenci temsilcisi
Akraba grubunda	Torun, yeğen, kuzen
Arkadaş grubunda	Arkadaş, lider, arabulucu, sözcü
Mahalle takımında	Kaptan, kaleci, oyuncu

UYGULAMA 2

Aşağıdaki tabloda verilen rollere bakarak Yiğit'in üye olduğu grupları boşluklara yazınız..

Yiğit	Yiğit'in İçinde Bulunduğu Gruplar	Yiğit'in İçinde Bulunduğu Gruplarda Üstlendiği Roller
	1.	Çocuk, kardeş, abi
	2.	Yeğen, torun, kuzen
	3.	Kaleci, futbolcu, kaptan
	4.	Öğrenci, nöbetçi
	5.	Solist

Ailemiz

- Aile, toplumun en küçük birimi olarak kabul edilir.
- Aile, bireylerin içinde yer aldığı ilk ve en önemli gruptur. Hayata dair ilk bilgileri ailemizden öğreniriz.
- Beslenme, barınma gibi fiziksel ihtiyaçlarımızla birlikte sevgi ve saygı gibi duygusal ihtiyaçlarımızı ailemiz karşılar.
- Aile, fertleri hayata hazırlar ve onları topluma hazırlar.

Akrabalarımız

- Bireylerin, toplumsal hayata uyum sağlamasında akrabaların etkisi büyüktür.
- Dede, babaanne, anneanne, amca, dayı, hala, teyze, kuzen vb. akrabalarımızla hoş vakit geçiririz.
- Akrabalarımızı sık sık ziyaret eder, hâl ve hatırlarını sorarız. Bayramlarda ve özel günlerde akrabalarımızla bir araya geliri, onlarla sohbet ederiz. Sevinç ve üzüntülerimizi akrabalarımızla paylaşıyoruz.

Arkadaşlarımız

- Arkadaşlarımız, toplum hayatına katılmamızı kolaylaştırır.
- Küçük yaşlardan itibaren çevremizde arkadaşlar ediniriz. Arkadaşlarımızla oyunlar oynar hoş vakit geçiririz.
- Oynadığımız oyunlar sayesinde birlikte yaşamının ve paylaşmanın önemini fark ederiz.
- İş birliği içinde olmayı, üzerimize düşen sorumlulukları yerine getirmeyi arkadaş grubunda daha iyi öğreniriz.

Okulumuz

- Okul, bireyin toplumsal hayata uyum sağlamasında çok önemli bir yere sahiptir.
- Okul çalışanlarıyla, öğretmenlerimizle ve okuldaki arkadaşlarımızla kurduğumuz ilişkiler, toplum hayatına uyum sağlamamızı kolaylaştırır.
- Okuldaki spor, resim ve müzik kulübü gibi gruplara katılırız. Bu gruplarda başkalarıyla iş birliği yapmayı, arkadaşlarımızla dostça ilişkiler kurmayı, birbirimizi dinlemeyi öğreniriz.
- Okullarda törenler, kutlamalar yapılır. Bu törenlerde bazen biz de görev alırız. Şiirler okur, gösteriler yaparız. Bu sayede toplumun bir üyesi olduğumuzu daha iyi hissederiz.

UYGULAMA 3

Aşağıdaki tabloda verilen bilgilerin hangi grupta ilişkili olduğunu işaretleyiniz.

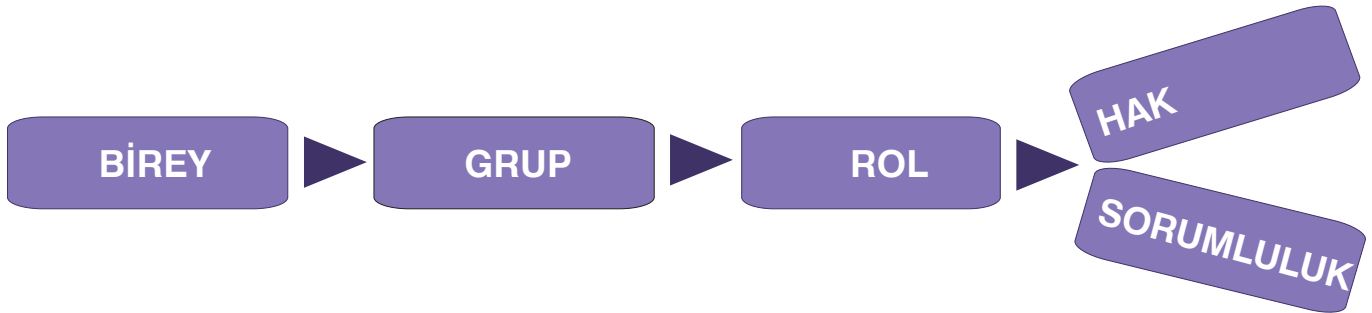
	Bilgi	Aile	Okul	Akraba	Arkadaş
1	Doğuştan itibaren içinde üyesi olduğumuz ilk ve en önemli gruptur.				
2	Beslenme, barınma gibi fiziksel ihtiyaçlarımızla birlikte sevgi ve saygı gibi duygusal ihtiyaçlarımızın karşılandığı gruptur.				
3	Öğretmenlerimizle, çalışanlarla ve arkadaşlarımızla kurduğumuz ilişkiler, toplum hayatına uyum sağlamamızı kolaylaştırır.				
4	Bayramlarda ve özel günlerde onlarla bir araya gelir büyüklerin ellerini öperiz. Onlarla sohbet eder, sevinç ve üzüntülerimizi paylaşıyoruz.				
5	Okul dışındaki bazı zamanlarda vakit geçirdiğimiz, oyunlar oynadığımız, birlikte yaşamamın ve paylaşmanın önemini fark ettiğimiz gruptur.				

Hak

Yasal veya toplumsal olarak bireylere tanınan yetki ve kazançlara hak denir. Üyesi olduğumuz gruplarda bazı haklara sahip oluruz.

Sorumluluk

Kişinin yaptığı davranışların sonuçlarını üstlenmesidir. Bir başka ifadeyle kişinin kendine ve başkalarına karşı yükümlülüklerini zamanında yerine getirmesi zorunluluğudur. Rollerimizin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirip haklarımızı bilmemiz, uygun davranışları sergilememize yardımcı olur.

Yukarıdaki şemada;

- Bireylerin çeşitli grupların üyesi olabileceği,
- Bireylerin üyesi olduğu gruplarda çeşitli roller üstlenebileceği,
- Bireylerin üyesi olduğu gruplarda üstlendiği rollerine bağlı olarak çeşitli haklara sahip olurken aynı zamanda bazı sorumluluklar üstlendikleri ifade edilmiştir.

Aşağıda ev ve okulda sahip olduğumuz haklar ve sorumluluklar verilmiştir.

EVDEKİ

Haklarımız	Sorumluluklarımız
Ailemizi ilgilendiren konularla ilgili fikirlerimizi söylemek	Ev işlerinde ailemize yardımcı olmak
Eğitimimiz için gerekli ihtiyaçlarımızın karşılanması- nı talep etmek	Odamızı ve ortak yaşam alanlarını temiz tutmak
Sağlıklı bir birey olarak gelişmemize uygun bir orta- mın hazırlanmasını istemek	Derslerde başarılı olmak için gerekli çalışmaları yapmak

OKULDAKİ

Haklarımız	Sorumluluklarımız
Okulun işleyişi ve kuralları hakkında bilgilendirilmek	Düşüncelerimizi özgürce ifade edebilmek
Güvenli ve sağlıklı bir okul ortamında bulunmak	Derslere etkin bir şekilde katılabilmek
Okulun sunduğu sosyal ve kültürel faaliyetlere katılabilmek	Sınıf başkanlığı seçiminde aday olabilmek ve oy kullanabilmek
	Ödevleri zamanında yapmak
	Okul ve sınıf eşyalarını korumak
	Bireysel farklılıklara saygı göstermek
	Okul kaynaklarını tasarruflu kullanmak
	Ortak kullanım alanlarını temiz tutmak
	Okul çalışanlarına ve tüm öğrencilere saygılı olmak

ÖRNEK - 3

Bireyin içinde bulunduğu gruplarda üstlendiği görevlere rol denir. Grup içinde bireyden beklenen rolünün gerektirdiği görev ve sorumlulukları yerine getirmesidir. Görev ve sorumluluklarımızı yerine getirirsek grubun üyesi olmaya devam ederiz. Görevlerimizi yerine getirmesek grup bize yaptırımlar uygular. Bulduğumuz gruplarda üstlendiğimiz roller farklılık gösterir. Okulda öğrenci iken, evde kardeş, mahalle takımında kaleci olabiliriz.

Buna göre bireylerle ilgili;

- Tüm gruplarda aynı rolleri üstlenir.
- Üstlendiği rollere uygun davranışlar sergilemelidir.
- Üyesi olduğu gruplarda herhangi bir hakka sahip olmazlar.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve III

D) II ve III

UYGULAMA 4

Aşağıdaki tabloda verilen cümlelerin hak ve sorumluluk kavramlarından hangisiyle ilgili olduğunu işaretleyiniz.

	Cümleler	Hak	Sorumluluk
1	Okul kütüphanesinden faydalanmak		
2	Ev işlerinde ailemize yardımcı olmak		
3	Sınıf başkanlığı seçimlerinde aday olabilmek		
4	Okuldaki sosyal ve kültürel faaliyetlere katılmak		
5	Odamızı ve ortak yaşam alanlarını temiz tutmak		
6	Okul kantininden alışveriş yaparken sırada beklemek		
7	Ailemizden eğitim ihtiyaçlarımızın karşılanmasını istemek		
8	Kendimizi ilgilendiren konularda fikirlerimizi açıklayabilmek		
9	Sınıftaki masa, sıra, akıllı tahta gibi eşyaları özenli kullanmak		
10	Derse zamanında girmek ve ders başlamadan önce hazırlık yapmak		

AÇIK UÇLU SORU - 1

A. Aşağıda verilen tanımların ait olduğu kavramları yazınız.

1. Toplum oluşturur insanlardan her biridir.
2. Aynı ülkede ya da bölgede yaşayan bireylerden oluşan topluluktur.
3. Ortak bir amaç için bir araya gelen, en az iki veya daha fazla kişiden oluşan, aralarında ilişki ve iş birliği bulunan topluluktur.

B. Aşağıda verilen tanımların ait olduğu kavramları yazınız.

1. Rol:
2. Hak:
3. Sorumluluk:

1.

Her gün sabah 07.00'de kalkarım. Elimi yüzümü yıkadıktan sonra ya-
tağımı toplarım. Anneme ve babama "günaydın" dedikten sonra kah-
valtımı yaparım. Masayı toplarken anneme yardım ederim. Daha son-
ra okula gider, derslerimi dikkatle dinler, teneffüslerde arkadaşlarımla
oynarım. Okuldan çıktıktan sonra eve döner, biraz dinlendikten sonra
ödevlerimi yaparım.

Bu konuşmasından hareketle Volkan ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Sadece ailede rol üstlendiğine
- B) Hak ve sorumluluklarının farkında olduğuna
- C) Öğrencilik rolüne daha fazla önem verdiğine
- D) Okulda üstlendiği rolün gereklerini yerine getirmedişine

2. Emel, öğretmenin sorduğu soruyu "Hak, bir gruba dahil olan bireylerin neleri yapabileceklerini göstermekte-
dir. Bu yüzden katıldığımız gruplarda belirli haklar elde ederiz. Örneğin bir öğrenci olarak okulda eğitim almak,
ders araç gereçlerini kullanmak gibi haklarımız vardır. Aynı zamanda toplumun bir üyesi olarak temiz çevrede
yaşama hakkına sahibiz." şeklinde cevaplamış ve tam puan almıştır.

Buna göre, öğretmen Emel'e aşağıdaki sorulardan hangisini sormuş olabilir?

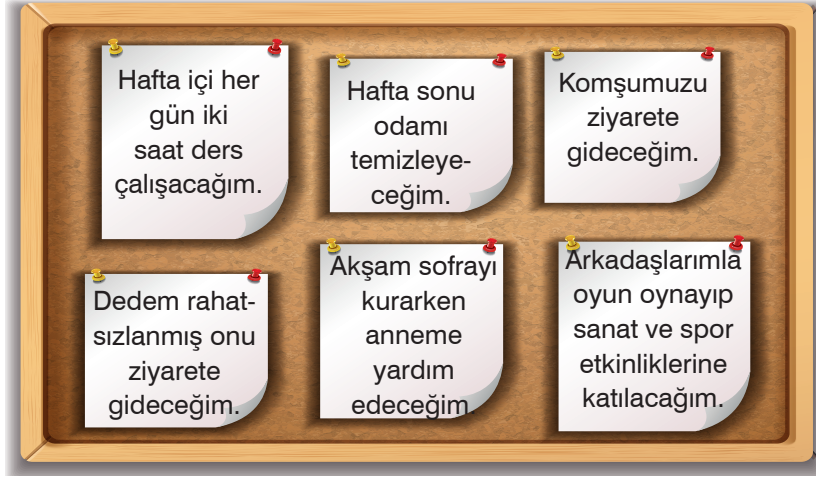
- A) Toplumda sahip olduğun roller nelerdir?
- B) Haklar mı yoksa sorumluluklar mı daha önemlidir?
- C) Sorumluluklarını yerine getirmeyenler haklardan yararlanabilir mi?
- D) Hak nedir? Bulunduğun gruplarda sahip olduğun haklar nelerdir?

3. Sorumluluk, kişinin kendisine veya başkasına karşı yerine getirmesi gereken yükümlülüklerdir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinin sorumluluk sahibi olduğu söylenemez?

- A) **Ayhan** Ev ödevlerimi zamanında yaparım.
- B) **Yeşim**: Araç ve gereçlerimi dikkatli kullanırım.
- C) **İrfan**: Derse geç kalmam, okul kurallarına uyarım.
- D) **Hülya**: Kütüphaneden aldığım kitabı teslim etmeyi sıklıkla unuturum.

4.

Selim, bir hafta boyunca yapacağı etkinlikleri kâğıtlara yazmış ve odasındaki panoya asmıştır.

Buna göre, Selim ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Arkadaşlarıyla, ailesinden daha fazla vakit geçirdiğine
- B) Çocuk, torun, öğrenci, komşu gibi rollerinin olduğuna
- C) Arkadaşlarıyla nitelikli ve eğlenceli vakit geçirmeyi hedeflediğine
- D) Dedesine ve komşusuna karşı sorumluluğunu yerine getirmeye çalıştığına

5. Aşağıdaki görselde bir rolün gerektirdiği bazı sorumluluklar yazılmıştır.

Bu sorumlulukların ait olduğu rol, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Okul çalışanı
- B) Öğretmen
- C) Sınıf başkanı
- D) Öğrenci